

CLASS : 10th (Secondary)

Code No. 1140

Series : Sec/Annual Exam.-2024

रोल नं०

पूर्व मध्यमा सह माध्यमिक परीक्षा संस्कृत व्याकरण (आर्ष पद्धति गुरुकुल)

Sub. Code : 1002/SKV

(Only for Fresh/Re-appear/Improvement/Additional Candidates)

समय : 3 घण्टे]

[पूर्णांक : 80

- कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 7 तथा प्रश्न 6 हैं।
- प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये कोड नम्बर को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।
- कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।
- उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।
- उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।
- परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें। रोल नं० के अतिरिक्त प्रश्न-पत्र पर अन्य कुछ भी न लिखें और वैकल्पिक प्रश्नों के उत्तरों पर किसी प्रकार का निशान न लगाएँ।
- कृपया प्रश्नों के उत्तर देने से पूर्व यह सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई भी दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।

निर्देशा: -(क) सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

(ख) प्रत्येकं खण्डम् अधिकृत्य उत्तराणि एकस्मिन् स्थाने क्रमेण लेखनीयानि।

(ग) प्रश्नसंख्या प्रश्नपत्रानुसारम् अवश्यमेव लेखनीया।

(घ) श्रेष्ठाङ्गान् प्राप्तये सुस्पष्टः लेखः लेखनीयः।

(2)

1140

खण्ड: 'क'

(वस्तुनिष्ठप्रश्नाः)

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु किमप्येकम् उचितमुत्तरं चिनुत —

1 × 16 = 16

(i) 'उपमानादाचारे' इत्यनेन सूत्रेण कः प्रत्ययो विधीयते ?

(क) सन्

(ख) काम्यच्

(ग) क्यङ्

(घ) क्यच्

(ii) 'शिल्पिनि ष्वुन्' इत्यस्य सूत्रस्य किमुदाहरणम् ?

(क) गायकः

(ख) शावकः

(ग) नर्तकी

(घ) गायनः

(iii) 'गापोष्टक्' अत्र 'गापोः' इति पदे का विभक्तिः ?

(क) पञ्चमी

(ख) षष्ठी

(ग) सप्तमी

(घ) द्वितीया

(iv) 'विलासी' इत्यत्र कः प्रत्ययः ?

(क) असुन्

(ख) सिप्

(ग) ष्वुल्

(घ) धिनुण्

1140

- (v) 'सृ स्थिरे' इति सूत्रेण किं विधीयते ?
- (क) घञ् (ख) तृच्
(ग) ण्युट् (घ) खच्
- (vi) 'निमूलसमूलयोः कषः' अत्र 'निमूलसमूलयोः' इति पदे कः समासः ?
- (क) समाहारद्वन्द्वः (ख) बहुव्रीहिः
(ग) द्विगुः (घ) इतरेतरयोगद्वन्द्वः
- (vii) 'अधिकरणे बन्धः' इत्येतस्य पदस्य परवर्ति सूत्रं किम् ?
- (क) स्वे पुषः (ख) स्नेहने पिषः
(ग) सञ्ज्ञायाम् (घ) करणे हनः
- (viii) 'नित्यं सञ्ज्ञाछन्दसोः' इत्यत्र 'सञ्ज्ञाछन्दसोः' पदेऽस्मिन् का विभक्तिः ?
- (क) पञ्चमी (ख) तृतीया
(ग) सप्तमी (घ) प्रथमा
- (ix) 'द्वन्द्वाच्छः' इत्यत्र पूर्ववर्ति पदं किम् ?
- (क) द्वन्द्वा
(ख) द्वन्द्वात्
(ग) द्वन्द्वाच्
(घ) द्वन्द्वान्

(x) 'सम्भूते' इति सूत्रं चतुर्थाध्यायस्य कस्मिन् पादे विद्यते ?

(क) प्रथमे

(ख) द्वितीये

(ग) तृतीये

(घ) चतुर्थे

(xi) 'प्रयच्छति' सूत्रं पूरयत।

(क) भागम्

(ख) जल्पम्

(ग) गर्हाम्

(घ) वाणीम्

(xii) 'सार्वभौमः' पदेऽत्र कः प्रत्ययः ?

(क) अण्

(ख) अञ्

(ग) अप्

(घ) अच्

(xiii) 'हैयङ्गवीनम्' इति पदं कस्मिन्नर्थे निपातितम् अस्ति ?

(क) सख्ये

(ख) विकारे

(ग) चातुर्थे

(घ) हर्षे

(xiv) 'इत्थम्' इत्यत्र किं प्रातिपदिकम् ?

(क) इत्थ

(ख) इत्

(ग) एतद्

(घ) इदम्

(xv) देव-शब्दात् 'तल्' प्रत्ययः कस्मिन्नर्थे भवति ?

(क) कृपार्थे

(ख) क्रीडार्थे

(ग) स्वार्थे

(घ) धनार्थे

(xvi) 'कस्य च दः' इत्येतस्य पश्चात् किं सूत्रम् ?

(क) तिङ्शच

(ख) निष्प्रवाणिश्च

(ग) अनुकम्पायाम्

(घ) अज्ञाते

खण्डः 'ख'

(अतिलघूत्तरात्मकाः प्रश्नाः)

2. अधस्तनानां सूत्राणां सोदाहरणम् अर्थं लिखत —

2 × 3 = 6

(क) वतोरिङ् वा

(ख) आप्रपदं प्राप्नोति

(ग) किमोऽत्

3. निम्नलिखितानां पदच्छेदविभक्तीः प्रदर्शयत —

2 × 4 = 8

(क) वोटो गुणवचनात्

(ख) केशशवाभ्यां यच्छावन्यतरस्याम्

(ग) सर्वत्राण् च तलोपश्च

(घ) चूर्णादिनिः

(6)

1140

4. संक्षेपेण रूपसिद्धिः निष्पादयत —

2 × 3 = 6

(क) शृणोति

(ख) परन्तपः

(ग) संयावः

खण्डः 'ग'

(लघूत्तरात्मकाः प्रश्नाः)

5. अधोनिर्दिष्टानां सूत्राणामग्रे क्रमेण 4-4 सूत्राणि लिखत —

4 × 5 = 20

(क) दुहश्च

(ख) तत्र जातः

(ग) भावे

(घ) तस्य समूहः

(ङ) खार्या ईकन्

खण्डः 'घ'

(निबन्धात्मकाः प्रश्नाः)

6. सूत्रव्याख्यां विधेहि —

6 × 4 = 24

(क) नित्यं कौटिल्ये गतौ

अथवा

विभाषा धेट्श्वयोः

1140

(ख) गापोष्टक्

अथवा

क्षेमप्रियमद्रेऽण् च

(ग) भविष्यति गम्यादयः

अथवा

व्रजयजोभवि क्यप्

(घ) समुच्चये सामान्यवचनस्य

अथवा

तिङ्शित् सार्वधातुकम्

